

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ה

חלק א – יוצא לאור לש"פ וארא, כ"ח טבת, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכרון

הצדקנית הרבנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל ע"ה

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

בקשר עם יום הבהיר כ"ח טבת

יום הולדת הקמ"ב שלה

אמו של כ"ק אדמו"ר זי"ע

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. כ"ד טבת, ה'תשפ"ב

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר כי ניתן להשיג את הספרים

תורת מנחם כרך עה

תורת מנחם – מועדים

ספר המאמרים

סוכות – שמחת תורה

*

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ וארא, מבה"ח שבט ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ בא).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ד טבת, ה'תשפ"ב,

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, י"ח שבט תשכ"ט
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשרה בטבת – יהפך בקרוב לששון ולשמחה – ע"ד אמירת שיעורי חת"ת בלילה,

בעת ההתועדות דיו"ד שבט העבר הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר אשר בנוגע השיעורים בחומש (עם פרש"י) ותהלים יש להשתדל לסיימם בעוד יום, ובנוגע לשיעור התניא, באם מפני סיבה לא עלה בידו לסיימו ביום, יוכל לסיימו בלילה.

– בנוגע לחומש עם פרש"י – בשעת הדחק, עפ"י המובא בזה בספר המנהגים – מנהגי חב"ד ע' 20 – .

מוזכיר

בס"ד. שיחת ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. דובר כמ"פ בנוגע לשבת מברכים החודש, שיש צד השוה ונקודה משותפת בכל החדשים, ויש גם ענינו המיוחד של כל חודש בפני עצמו שחלוק משאר החדשים, ששייך גם לשבת שבו מברכים חודש זה.

והחילוק בענין הזמן קשור גם עם החילוק בנפש – שישנו ענין זה כפי ששייך לכללות בני"י, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך"¹, שנעשים מציאות אחת, לפי ש"אב אחד לכולנה" (כמ"ש רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב), באופן שמשפיע ופועל פעולתו בנשמות בגופים בנוגע להנהגה בפועל; וישנו גם ענין זה כפי ששייך בפרטיות לכל אחד מששים ריבוא נשמות פרטיות (שהם שרשים שכל א' מהן מתחלק לששים ריבוא ניצוצות)², שאינם דומים זה לזה "בקול במראה ובדעת" (שלכן ישנה "טביעות עינא דקלא", שנתן דעתו להכיר בקול³), שבזה מתבטאת "גדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה, אבל הקב"ה טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחבירו"⁴.

ב. ובנוגע לעניננו:

ההתועדות של שבת מברכים החודש וההוראות שלוקחים ממנה כו' – שייכים לכל לראש לכל אלו שמקיימים את התקנה של עריכת התועדות בשבת מברכים החודש⁵, אם באופן השוה אצל כולם, או באופן שיש חילוקים ביניהם, אבל רק בנוגע לתוכנה ופרטי עניני' של ההתועדות, ואילו קיום התקנה עצמה היא אצל כולם בשוה.

ולהעיר, שהכוונה בתקנה זו היתה (לא רק עבור חוג מסויים, אלא) שתתפשט בכל תפוצות ישראל, כמו כללות ענין החסידות (שנוסף על הלימוד, נכללים בזה גם התקנות והמנהגים כו') שצ"ל באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה"⁶; אבל הסדר בזה – שהתחלה היא מאלו שאליהם

(5) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' תכג (נעתק ב"היום יום" כו כסלו). ועוד.
(6) משלי ה, טז. וראה תענית ז, א. אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

(1) לשון הכתוב – ר"פ נציבים.
(2) תניא פל"ז (מח, א).
(3) חולין צו, רע"א ובפרש"י.
(4) סנהדרין לח, א.

ב

אמירת שיעורי חת"ת בלילה: ראה גם אג"ק חי"ג אגרת ד'תקצג (ע' שלא). חי"ד אגרת ה'שכג; חכ"ב אגרת ח'תפה, ובהנסמן בהערות שם.
בעת ההתועדות דיו"ד שבט העבר: ראה תו"מ התועדות חנ"ה (תשכ"ט ח"ב) ע' 217.

היתה הפני' לקיים תקנה זו, ומהם נמשך ומתפשט אח"כ בכל תפוצות ישראל, בדוגמת המעיין, שלכל לראש נמצאים המים במקום המעיין, ואח"כ מתפשטים מחוץ למעיין, ועד לחוצה שאין חוצה ממנו.

וענין זה מודגש יותר בשבת מברכים חודש שבט, החל מראש חודש — "ראש" דייקא (ולא תחלה), לפי שכולל את כל ימי החודש (בדוגמת הראש שכולל את החיות של כל האברים)⁷, ובמיוחד יום העשירי שבו, "העשירי יהי קודש"⁸, שהוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל התקנה הנ"ל.

ג. והנה, בנוגע לענינו של יום ההילולא, מבואר באגה"ק סי' זך וכח (ובארוכה בדרושי ל"ג בעומר⁹) שבו נעשית "העלאת .. כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו", "פעולתו אשר עבד בה",

— ויש להעיר בדרך אגב על דבר פלא, שהמקור ללשון זה הוא בהפטרות יום הש"ק זה: "פעולתו אשר עבד בה"¹⁰, שנאמר בנוגע לפרעה¹¹ —

שמתעלים בתכלית העילוי, ובאופן כזה מתגלים ומאירים ופועלים למטה כו', שכל זה שייך ליום הילולא של כל צדיק, ובפרט נשיא ישראל, שלא יעזוב צאן מרעיתו כו'¹².

והברכה ונתינת כח על זה — משבת מברכים חודש שבט, שחל אמנם בימי החודש שלפנ"ז, אבל הוא המחבר את ב' החדשים, ע"י המשכת הברכה כו'.

וכיון שזהו ענין של נתינת כח, צריך לקשר זאת עם ענין של עבודה בפועל — כמבואר בלקו"ת ד"ה אדם כי יקריב¹³, שכאשר יש התעוררות מלמעלה, הנה תיכף ומיד צריך האדם להתחיל עבודתו, ודוקא אז יהי דבר המתקיים, בבחי' "יולדת זכר"¹⁴.

וההתחלה בזה — ע"י קבלת החלטות טובות בכל הקשור ליום ההילולא, באופן ש"מפקחין על צרכי ציבור בשבת"¹⁵.

- 7) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. שבט תשל"ב סי"א ואילך (תו"מ חס"ז ע' 86 ובכ"מ. ואילך). וש"ג.
8) בחוקותי כז, לב. וראה תו"מ חכ"ז ע' 282. וש"ג. קמא.
9) סידור (עם דא"ח) דש, סע"ב [תמה, 13) ויקרא ב, ב ואילך.
10) סע"ד] ואילך. 14) ברכות ס, א. וש"ג.
11) יחזקאל כט, כ. 15) ראה שו"ע אדה"ז או"ח שס"ו סי"ב
12) ראה גם שיחת ש"פ וארא, מבה"ח ואילך. וש"ג.

הוספה

א

בי"ה, כ' טבת תשכ"א
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה'י שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מצום העשירי, יהפך בקרוב לשון ולשמחה, עם הפ"נ המצורף אליו שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב.

וע"פ פתגם רבנו הזקן, שצריך "לחיות" עם פרשת השבוע וללמוד מזה הוראה באורח חיים היום יומי, כי עניני מאירים ונמשכים בימי השבוע.

הנה יהי רצון שבכל הענינים יהי ניכר השפעת גילוי מדת אמיתית שלי — דשם הוי' — מדת הרחמים, והרי אמת ענינו שהוא בלי שינוי מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, וכמרומו במאמר רז"ל שהאותיות שלו, הם תחלת אמצע וסוף כל האותיות, שהם הן ענין כל סדר ההשתלשלות והבריאה, וכמבואר בשער היחוד והאמונה לרבנו הזקן,

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

א

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (ליבערצאוו, תשפ"א).
מוה'י שמואל מנחם מענדל: ליבערצאוו, לונדון. אגרות נוספות אליו — אג"ק חט"ו אגרת ה'תקנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

מצום העשירי, יהפך .. לשון ולשמחה: ע"פ זכרי' ח, יט. וראה ירמ' לא, יב. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

פתגם רבנו הזקן, שצריך "לחיות" עם פרשת השבוע: סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

מדת אמיתית שלי — דשם הוי': ר"פ וארא ובפרש"י.

דשם הוי' — מדת הרחמים: ראה שמו"ר פ"ג, ו. ועוד.

הוי' .. אמת .. מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין: ראה גם אג"ק ח"כ אגרת ז'תקנ"ג.

אמת .. במאמר ד"ל .. תחלת אמצע וסוף כל האותיות: ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ב"ר פפ"א, ב. ועוד.

איניש בנפשי מעמדו ומצבו כו', צריך לידע שבכחו וביכלתו להגיע למעלה ד"וארא", והיינו, לא רק באופן ד"מבשרי אחזה אלקה"⁶⁷, ש"אחזה" הוא תרגום של ראי' (כפי שענין הראי' מתורגם בלשונות של אוה"ע)⁶⁸, אלא גם כפי שענין זה הוא בלשון הקודש: "וארא", בגלל ש"וארא אל האבות".

ועוד זאת, שאם הדברים אמורים בנוגע לגילוי ד"וארא" שהי' לפני זיכוך העולם שנפעל במ"ת, עאכו"כ בנוגע לזמן דעכשיו, שיש לכל אחד מישראל גם המעלה של משה כו'⁶⁹,

— ולהעיר, שמחד גיסא, גדלה מעלת משה, ש"כל השביעין חביבין"⁷⁰, אבל לאידך גיסא, מעלת השביעי היא היותו שביעי לראשון⁷¹, ועד כדי כך, שנאמר למשה "במקום גדולים (שהם האבות) אל תעמוד"⁷². והחידוש הוא, שאצל כל אחד מישראל ישנם ב' המעלות, הן מעלת האבות, והן מעלת משה —

והיינו, שיש אצלו לא רק הענין ד"וארא גו' בא"ל שד"י ושמי הוי' לא נודעתי להם", אלא גם הגילוי ד"אני הוי'", וכן מעלת משה שהוריד את השכינה למטה, כפי ש"עיקר שכינה בתחתונים היתה"⁴¹,

ועד שע"י כללות מעשינו ועבודתנו של זמן משך הגלות, ובפרט בימי הגלות האחרונים בזמן של עקבתא דמשיחא, פועלים עילוי גדול יותר מכמו שהי' בהתחלת הבריאה, שזהו"ע "אלה תולדות פרץ"⁷³ שלמעלה מ"אלה תולדות השמים והארץ"⁷⁴, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וארא אל אברהם וגו' (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

71 ראה תו"מ ח"ב ע' 194 ואילך.

72 דב"ר פ"ב, ז.

73 רות ד, יח. וראה שמו"ר פ"ל, ג.

74 בראשית ב, ד. וראה ב"ר פי"ב, ו.

67 איוב יט, כו.

68 ראה גם לקו"ש ח"י ע' 50 ואילך.

וש"נ.

69 ראה תניא רפמ"ב.

70 ויק"ר פכ"ט, יא.

ד. ובנוגע לשבת מברכים חודש שבט, יש גם לימוד והוראה מאופן הקביעות בנוגע לפרשת השבוע (שיכול להיות בכמה אופנים), ע"פ הוראת רבינו הזקן¹⁶ שצריכים "לחיות עם הזמן", היינו, עם עניני התורה שקוראים ולומדים בפרשת השבוע.

ובזה גופא — הנה נוסף לכך שבכל יום מימי השבוע לומדים חלק מפרשת השבוע, ביום ראשון — מהתחלת הפרשה עד שני וכו', וביום השבת — משביעי עד סוף הפרשה, ישנו ביום השבת ענין נוסף העולה על כולנה, שבו קורין את כל הפרשה.

וכיון שהענין של שבת מברכים החודש (ע"פ מנהג הגאונים) קשור עם כללות ענינו של יום השבת — יום מנוחה, שאז מתאספים כל העם בבית-הכנסת, ולכן הרי זה הזמן המתאים לפרסם אודות ראש חודש¹⁷, הרי מובן שנוגע בעיקר ענין קריאת הפרשה כולה (ולא רק לימוד חלק השביעי שבפרשה, בהמשך ללימוד שאר חלקי הפרשה בימי השבוע שלפנ"ז).

וכיון שכן, הרי ישנם ריבוי ענינים שבהם יכולים וצריכים לקיים את ההוראה "לחיות עם הזמן", כך, שמתעורר ספק גדול יותר מהו הענין העיקרי כו'.

ולכן, יש למצוא את הנקודה המשותפת שבכל עניני הפרשה, כפי שבאה לידי ביטוי בשם הפרשה — "וארא" (היינו שכל ענין ותיבה כו' הם בפרשה ששמה "וארא"), ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט בהתחלת שער היחוד האמונה, ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא כלי לחיות כו', שלכן מורה השם על תוכן הדבר שנקרא בשם זה¹⁸.

וענין זה מודגש בפרשת וארא יותר מבשאר הפרשיות, כמו פרשת בראשית, שנקראת ע"ש התיבה הראשונה שבפרשה (שיש לה חשיבות כו' מצד הסדר של קדימה ואיחור), ואפילו פרשת נח, שנקראת ע"ש התיבה השלישית, הרי היא עכ"פ בפסוק הראשון, משא"כ בפרשת וארא, שתיבת "וארא" מופיעה בפסוק השני, בריחוק מהתחלת הפרשה, ואעפ"כ, ע"פ מנהג ישראל ש"תורה הוא"¹⁹, נקראת הפרשה בשם "וארא", ועכצ"ל שזהו לפי ששם זה מורה על תוכנה של הפרשה כולה.

16 סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק 18 ראה גם שיחת ש"פ וארא, מבה"ח ב"היום יום" ב חשון).

שבט דאשתקד בתחלתה (תו"מ חע"ה ע' 62

ואילך). וש"נ.

19 ראה תו"ה נפסל — מנחות כ, ב.

17 ראה אנציק' תלמודית ערך ברכת

החודש בתחלתו (כרך ד ע' תנא). וש"נ.

ולכל לראש יש לבאר הלימוד וההוראה משם הפרשה — וארא — ע"ד הפשט, כיון שצ"ל לימוד והוראה בנוגע למעשה בפועל, והרי ידוע²⁰ בנוגע ד' החלקים דפרד"ס (פשט רמז דרוש וסוד) שבתורה שכנגדם הם ד' עולמות אבי"ע (שהרי התורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שעל ידו ברא את העולם²¹), שחלק הפשט הוא כנגד עולם העשי', שבו נשלמת כוונת הבריאה להיות לו ית' דירה בתחתונים²², בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ה. הפירוש הפשוט של "וארא" הוא — ענין הראי' ("דערזעהן"). אך על זה שואל הבן חמש למקרא: מדוע נאמר "וארא אל אברהם וגו'" — לשון ראי' דוקא, ולא לשון של דיבור או אמירה, כבהתחלת הפרשה "וידבר אלקים גו' ויאמר גו'":? ושאלה זו שהיא ע"ד הפשט, חודרת כל חלקי התורה עד לדרך הסוד — כדאיתא בזהר²³: "מהו וארא, ואדבר מבעי לי"! ויש להוסיף בביאור השאלה:

דיוק הלשון "וארא" — שייך בנוגע לענין הנבואה, שאין זה רק חזיון בחלום הלילה, אלא ראי' בהקיץ ביום, וכמו החילוק בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים, שכל הנביאים נתנבאו ב"כה", ומשה נתנבא ב"זה"²⁴, שזוה"ע הראי' (מראה באצבעו ואומר זה²⁵).

אבל החידוש בפרשתנו הוא (לא בנוגע לאופן הראי', אלא) בנוגע למעלת שם הוי' לגבי שאר השמות, שהגילוי אל האבות שהיו לפני מ"ת הי' רק "בא-ל שדיי ושמי הוי' לא נודעתי להם", ואילו למשה שעל ידו הי' מ"ת נאמר "אני הוי'²⁶", ששם הוי' הוא היותר נעלה מכל שאר השמות. ובנוגע לחילוקי השמות כו' — לא נוגע הענין ד"וארא", כך, שהכתוב הי' יכול לומר "ואדבר"; וכמו שבמ"ת נאמר²⁷ "אנכי הוי'

מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד. ובכ"מ. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ו או"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. ש"פ וארא הנ"ל (הערה 11) ס"ד (תו"מ שם סתצ"ד סט"ז. ועוד. ע' 79).

(20) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36. (21) ב"ר בתחלתו. וראה גם זח"ב קסא, פרש"י בשלח טו, ב. (22) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. (23) ספרי ופרש"י ר"פ מטות. (24) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב. (25) ריש פרשתנו. (26) ריש פרשתנו. (27) יתרו כ, ב.

והיינו, לפי שאין זה רק ענין של נתינת מתנה, ש"כל הנותן בעין יפה נותן"⁶⁰, אלא זהו ענין המשכת העצם שלמעלה מגילוי, שלכן סומא מוליד שלם כו'⁶¹.

ועד"ז בנוגע לאבות אברהם יצחק ויעקב — שאע"פ ש"מעשה אבות סימן (ונתינת כח) לבנים"⁶², מ"מ, ישנו גם הענין ד"יפה כח הבן מכח האב", שזהו שאמרו רז"ל⁶³ ש"המצוות שעשו לפניך האבות ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך".

וכללות הענין בזה — שישנו הענין ד"אב אחד לכולנה", וישנו הענין ש"מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן"⁶⁴ (למעלה גם מהאב), שמצד זה "יפה כח הבן מכל האב".

ומזה מובן, שאצל כל אחד מישראל יכול להיות הענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" — כי, להיותם ה"אבות" של כל אחד מישראל, הרי הם ממשיכים לבניהם אחריהם את הענין ד"וארא (כולל גם כפי שהוא בפרטיות אצל כל אחד מהאבות) אל אברהם אל יצחק ואל יעקב",

ועד"ז הענין ד"האבות הן הן המרכבה", שגם במארוז"ל זה מודגש היותם "אבות", שעניניהם נמשכים לבניהם אחריהם; וכמודגש גם בתניא⁶⁵, שרבינו הזקן מביא מאמר רז"ל "האבות הן הן המרכבה" בהמשך הביאור בענין מעשה המצוות, ש"אברי גוף האדם המקיימים המצוה .. נעשו מרכבה ממש לרצון העליון, כגון היד המחלקת צדקה לעניים כו'", שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, עד ל"חוטב עציך" ו"שואב מימך", שגם אצלו ישנו העילוי ד"מרכבה" כמו ש"האבות הן הן המרכבה".

אלא שצריך לידע שזהו ענין שלא בא בדרך ממילא, אלא יש צורך בעבודה ויגיעה, כמארוז"ל⁶⁶ "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין"; אבל לאידך גיסא, ברור הדבר שע"י יגיעה ביכלתו להגיע לזה, שהרי באותו מארוז"ל נאמר גם "יגעתי ולא מצאתי, אל תאמין".

יב. וזוהי ההוראה לכל אחד מישראל בפרטיות, שאע"פ שידע

(60) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ. (61) ראה סה"מ תרצ"א ס"ע רטז. וש"נ. ח"ח ע' 58 ואילך. וש"נ. (62) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. (63) ראה תניא פל"ב. (64) ראה תניא פל"ב. (65) פכ"ג. (66) מגילה ו, ריש ע"ב.

י. לכאורה אינו מובן: מה מחדש רש"י בפירושו "וארא אל האבות"?

יש מפרשים⁵⁴, שכוונת רש"י להבהיר שהענין ד"וארא" הוא לא מצד המעלה המיוחדת של אברהם יצחק ויעקב כפי שהם חלוקים זמ"ז, אלא מצד הענין המשותף שבכולם, שהם "האבות".

אבל באמת אי אפשר לומר שכוונת רש"י לשלול את המעלות הפרטיות של אברהם יצחק ויעקב, דא"כ, הי' לו לפרש זאת כו', ומה גם שזהו בסתירה להמפורש בכתוב עצמו: "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב".

אך הביאור בזה — שכוונת רש"י לבאר שהענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" שייך לכל אחד מישראל.

יא. והענין בזה:

כאשר יהודי לומד הכתוב "וארא", שהו"ע הראי' באופן של התאמתות כו', ובפרט כפי ש"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", שגדלה מעלתם ביותר, עד כדי כך, שאמרו רז"ל⁵⁵ ש"הן הן המרכבה" (והרי גם מי שלא למד עדיין מארז"ל זה, למד ויודע כבר גודל מעלת האבות כו') — מתעוררת אצלו שאלה: מה שייך ענין זה אליו; כיצד יכולים לדרוש ממנו ענין נעלה כזה?!

ועל זה מבאר רש"י: "וארא אל האבות" — שכיון שמדובר כאן (לא אודות צדיקים שאין לנו שייכות אליהם, אלא) אודות "האבות", שייכים כל עניניהם גם לבניהם אחריהם — כל אחד מישראל, כי, ענינו של אב ש"זוכה לבן כו"⁵⁶, ומשתדל שכל עניניו יומשכו לבנו, ועד שרוצה שבנו יהי' באופן נעלה יותר ממנו — "יפה כח הבן מכח האב"⁵⁷, ולכן אמרו רז"ל⁵⁸ "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו" (דכיון ש"כל המלמד את בן חבירו . . מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו"⁵⁹, נמצא, שגם תלמידו הוא בנו), שמזה מובן שזהו מצב שיש נתינת מקום לקנאה, כיון שהבן הוא נעלה יותר מהאב (דאל"כ, אין קס"ד שיהי' ענין של קנאה), ואעפ"כ אין אדם מתקנא בבנו, כיון שרצונו שבנו יהי' נעלה יותר ממנו,

אלקיך", ואעפ"כ נאמר²⁸ "וידבר אלקים". וא"כ נשאלת השאלה: "מהו וארא"?

והמענה על זה — שהדיבור לאברהם הי' באופן של ראי'.

ומובן גודל העילוי שבזה — כמארוז"ל²⁹ "אינה דומה שמיעה (כמו "וישמע יתרו"³⁰) לראי'".

וכפי שמבין גם בן חמש למקרא, שאינו דומה כלל ציווי שניתן כדיבור בלבד, לציווי שניתן באופן שרואה בעיניו את התועלת והשכר כו' (ועד"ז הפכו ח"ו), דכיון ש"עינינו ראו ולא זר" (כמ"ש הרמב"ם³¹), פועלת ראי' זו באופן אחר לגמרי כו', ועד שלא צריך להורות לו "ובחרת בחיים"³², כיון שאין אפשרות אחרת, מאחר שרואה בעיניו כו'.

ו. והענין בזה³³:

המעלה המיוחדת של ראי' היא — שתופסת וחודרת ("דערנעמט") דבר גשמי דוקא (בניגוד לשמיעה שתופסת דבר רוחני)³⁴.

ומזה מובן, שעיקר החידוש שבענין הראי' ("וארא") הוא — הפעולה על הגשמיות (שאי אפשר לפעול בו ע"י הדיבור בעיניים שכליים כו'), היינו, שתשאר מציאות הגשם,

— שהרי יש צורך במציאות הגשמיות דוקא, כמודגש גם ביעודים הגשמיים שבתורה, וכמו "ארץ טובה ורחבה"³⁵, ארץ דייקא (ולא שמים טובים ורחבים), "ארץ חטה ושעורה וגו"³⁶, כל שבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל, והיינו, שאע"פ שהמעלה בזה היא בגלל היותה "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה גו"³⁷, הרי ה"רעש" ("שטורעם") הוא מהפירות הגשמיים כפשוטם שמברכים עליהם ואוכלים אותם ונעשים דם ובשר כבשרם (ועד שאפילו אינו-יהודי שאוכל אותם רואה את מעלתן לגבי פירות חוץ לארץ כו') —

אבל באופן שתתבטל ההגשמה שבו, ויהי' ניכר ונראה התכלית והיעוד שלו, שזוהי מציאותו האמיתית.

ולכל לראש — התגלות הניצוץ האלקי שבדבר הגשמי, שכיון

(28) שם, א. (33) בכמה פרטים בהבא לקמן — לא ברור כ"כ קשר והמשך הענינים (המו"ז).
(29) ראה מכילתא שם יט, ט.
(30) ר"פ יתרו.
(31) הלי' יסוה"ת פ"ח ה"א.
(32) נצבים ל, יט.
(33) שם, א.
(34) ראה לקו"ש ח"ו ע' 121 ואילך. וש"נ.
(35) שמות ג, ח.
(36) עקב ח, ח.
(37) שם יא, יב.

(54) ראה גם שיחת ש"פ וארא הנ"ל (הערה 18) ס"ג (תו"מ שם ע' 63 ואילך).
(55) עדיות פ"ב מ"ט.
(56) שבועות מח, סע"א. וש"נ.
(57) סנהדרין קה, ב.
(58) שם יט, ב. וש"נ.
(59) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

שנלקח ממקום גבוה ביותר, לכן ביכלתו לירד למטה ביותר, כידוע שכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר³⁸,

— ועד שהתהוות יש הגשמי היא מ"מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש, בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה³⁹, שלכן, הענין ד"אין ערוך לך" הוא "בעולם הזה" דוקא⁴⁰ —

ובאופן שהדבר הגשמי נעשה כלי לאלקות, שזהו כללות הענין שדוקא בתחתונים, ועד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו, נעשית דירה לו ית²², כשם ש"עיקר שכינה בתחתונים היתה"⁴¹ (לא סתם שכינה, אלא "עיקר שכינה"⁴²).

ועי"ז פועלים שבמקום של חושך כפול ומכופל — נעשה אור כפול ומכופל (כלשון רבינו הזקן באגה"ת⁴³ בנוגע למארז"ל⁴⁴ "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים כו", שזהו "כמשל חבל הנפסק וחוזר וקושרו שבמקום הקשר הוא כפול ומכופל").

ז. וזוהי גם השייכות המיוחדת ליום ההילולא דעשירי בשבט:

ידוע לכל שענינו המיוחד של בעל ההילולא שבו היתה החיות והלהט שלו ("אין דעם איז ער געווען פֿאַרקאָכט") — הו"ע הפצת המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, והיינו, שגם כאלו שלא יודעים כלל אודות המציאות של ה"מעיינות", הנה גם אליהם יגיע ה"מעיינן" עצמו, אלא שזה בא בלבוש המתאים ל"חוצה", בשפת המדינה וכיו"ב.

ולכל לראש — ע"י ההשתדלות לפעול עליו לקיים מצוה במעשה בפועל בגשמיות, ולהציע לו מצוה מסוימת שבה יהי "זהיר טפיו"⁴⁵, בתור התחלה שממנה יבוא לקיום התומ"צ בשלימות.

(38) ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובכ"מ.
 (39) תניא אגה"ק ס"כ (קל, סע"א ואילך).
 (40) ראה סה"מ תרס"ד ע' כב. המשך
 (41) תער"ב פק"ג (ח"א ע' רצג [ח"ב ע' שצט]).
 (42) סה"מ תרפ"ו ע' לד. תרצ"ב ע' שלח. ועוד.
 (43) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (44) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (45) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).

וכל זה — באופן של "וארא", שהרי ענין הראי' שייך במיוחד לפעולה בגשמיות דוקא, כנ"ל בארוכה.

ח. וההוראה מזה בנוגע לפועל:

בעמדנו בשבת מברכים חודש שבט, צריך להוסיף בכל עניני עבודתו של בעל ההילולא, שנקודתם היא הפצת המעיינות חוצה.

והיינו, שעד כמה שהיתה ההשתדלות של כל אחד בנוגע לעבודתו בעצמו, ואיזו השתדלות יכולה להיות גדולה יותר מההשתדלות בלימוד עניני ריזין דרוזין שבתורה, שזהו"ע השמן שבתורה, שצף ע"ג כל המשקין, למעלה [לא רק ממים (שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך)⁴⁶], שרומז על נגלה דתורה, אלא] גם מיינן, שרומז על נסתר דתורה⁴⁷ — צריכה להיות השתדלות מיוחדת גם בנוגע לפעולה על הזולת שנמצא ב"חוצה", ע"י פעולה בגשמיות כו'.

וענין זה נעשה הכנה והקדמה להתגלות תורתו של משיח (שאז יהי' אמינית ושלמות הגילוי דשם הוי"ו⁴⁸) — כאשר "בני ישראל יוצאים" מהגלות המר "ביד רמה", "בריש גלי"⁴⁹, "בנערינו ובזקנינו גוי בבנינו ובבנותינו"⁵⁰.

* * *

ט. האמור לעיל בנוגע לענין ד"וארא" הוא הפירוש הפשוט ממש — פשט שבפשט, עוד לפני הפירוש ע"ד הפשט לבן חמש למקרא,

— שהרי עוד לפני שנעשה בן חמש למקרא, ישנו הענין ש"משהתינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו תורה כו"⁵¹ (שזהו בהיותו בן שנתיים⁵², ועאכו"כ בן שלש, לאחרי ה"אָפּשערעניש"), וכיון ש"בימיהם היו מספרים בלשון הקודש .. ועל כן לא היו צריכין ללמוד התינוקות פירוש המלות" (כמ"ש רבינו הזקן בהל' ת"ת⁵³), יודע התינוק בעצמו הפירוש הפשוט של תיבת "וארא" —

ונוסף לזה ישנו הפירוש ד"וארא" כפי שמפרש רש"י לבן חמש למקרא — "וארא אל האבות", כדלקמן.

(46) ראה תענית ז, א. תניא פ"ד.
 (47) ראה אמ"ב שער הק"ש ספג"ג ואילך.
 (48) ראה רד"ה וארא שנאמר בהתוועדות ע' תפח. ועוד.
 (49) לעיל ע' (... וש"נ).
 (50) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (51) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (52) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (53) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (48) ראה רד"ה וארא שנאמר בהתוועדות ע' תפח. ועוד.
 (49) לעיל ע' (... וש"נ).
 (50) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (51) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (52) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).
 (53) ראה רד"ה באתי לגני תשי" (סה"מ תשי" ע' 111).